EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 28.11.2012
COM(2012) 750 final

LIITE

MAKROTALOUDELLINEN KERTOMUS

Liite asiakirjaan

KOMISSION TIEDONANTO

Vuotuinen kasvuselvitys 2013

JOHDANTO

Finanssikriisin jälkeiset korjaustoimet ovat edelleen vaikeita EU:ssa. Finanssimarkkinoiden jännitteet jatkuivat euroalueella kesään asti. Globaali talouskehitys hidastui, mikä vähensi viennin mahdollista vaikutusta elpymiseen. Tämän vuoksi EU:n talouden lyhyen aikavälin näkymät pysyvät heikkoina, mutta vähittäisen palautumisen kasvu-uralle arvioidaan alkavan vuonna 2013 ja suuntauksen vahvistuvan vuonna 2014. Nämä näkymät luovat lisähaasteita monissa EU:n jäsenvaltioissa tarvittaville sopeutustoimille. Heikot kasvunäkymät jarruttavat erityisesti investointeja ja työpaikkojen luomista sekä lisäävät irtisanomisia, sillä mahdollisuudet joustavien työskentelytapojen käytölle ovat tällä hetkellä vähäisiä.

EU:n talouden haasteet ovat edelleen suuria. Monien jäsenvaltioiden taloudessa on edessä sekä yksityisen että julkisen sektorin velkavivun laajamittainen purkaminen. Tämä velan vähentäminen kuvastaa tarvetta korjata aiheutunut julkisen talouden epätasapaino, joka on seurausta aikaisemmista kestämättömistä luottorahoitteisista menotasoista, joita eräissä tapauksissa on edistänyt yksityissektorin varallisuuskupla ja toisissa puolestaan julkisen sektorin kurinalaisen finanssipolitiikan puute. Tämä jarruttaa nyt kasvua, sillä menot ovat rajoitettuja ja tulot suunnataan velan takaisinmaksuun.

Myönteistä kehitystä ovat näkyvissä olevat merkit siitä, että EU:n talouksien sopeutustoimet etenevät. Finanssimarkkinoiden tilanne on kohentunut kesän jälkeen uudistusohjelmien vakaan toteuttamisen tukemana. Lisäksi taustalla ovat talous- ja rahaliittoa koskevien järjestelyjen eteneminen ja euroalueella tehdyt merkittävät poliittiset päätökset, mukaan lukien EKP:n päätökset. Heikommassa asemassa olevien jäsenvaltioiden tuntuvat uudistuspyrkimykset ovat myös alkaneet tuottaa tuloksia. Velkaantuminen on vähentynyt yksityisellä ja julkisella sektorilla ja kilpailukyky paranee suuresta kilpailukykyerosta kärsivissä maissa, mikä mahdollistaa uusien sopeutustoimien käynnistämisen. Vienti supistaa kasvavassa määrin suuria vaihtotaseen alijäämiä, mikä on hyvä merkki korjaustoimien kestävyyden kannalta. EU:n jäsenvaltioiden väliset suuret kasvuerot ovat myös osoitus käynnissä olevista sopeutustoimista. Tilapäinen heikko tai negatiivinen kasvu on usein osa syvällisiä sopeutustoimia, mutta toimet viitoittavat kuitenkin tietä kestävämmälle kasvulle ja erojen kaventumiselle. Tulosten odotetaankin näkyvän jo vuonna 2014.

Velan vähentäminen ja sopeutustoimet ovat väistämätön osa prosessia, ja poliittisten päättäjien tärkeimpänä tehtävänä on hallita prosessia ja lievittää siihen liittyviä taloudellisia ja sosiaalisia seurauksia.

Julkisen talouden vakauttamista on jatkettava noudattamalla kasvua edistävää eriytettyä vakauttamisstrategiaa, kun otetaan huomioon korkeat velkatasot ja julkisen talouden pitkän aikavälin haasteet. Koska julkisen talouden vakauttamistoimilla voi kuitenkin olla kielteisiä vaikutuksia kasvuun lyhyellä aikavälillä, vakauttamisen olisi tapahduttava kasvua edistävällä tavalla:

- Vakauttamisnopeuden on vaihdeltava eri maissa kunkin maan julkisen talouden tilanteen mukaan, jotta voidaan saavuttaa oikea tasapaino mahdollisten kasvuun kohdistuvien kielteisten vaikutusten ja velan kestävyyden riskien välillä. Vakaus- ja kasvusopimus sekä julkisen talouden rakenteellisen rahoitusaseman keskeinen rooli siinä tarjoavat asianmukaiset puitteet, joilla voidaan ohjata eriytettyä sopeutusvauhtia.

– Vaikka painopiste onkin menopuolen vakauttamisessa, on tarpeen laatia kattavasti kasvua edistävä tulojen ja menojen yhdistelmä, johon sisältyy kohdennettuja toimenpiteitä keskeisten kasvun vetureiden suojaamiseksi samalla kun varmistetaan varojen tehokas käyttö.

Vakauttamistoimenpiteiden uskottavuus ja niiden myönteiset vaikutukset tehostuvat, jos ne perustuvat uskottavaan keskipitkän aikavälin julkisen talouden kehykseen ja jos niihin liittyy uudistuksia, joilla puututaan väestön ikääntymisestä aiheutuviin pitkän aikavälin kestävyyskysymyksiin.

Järjestäytynyt velan vähentäminen yksityissektorilla edellyttää finanssialalta vakautta ja tehokkuutta. Tämän vuoksi finanssialan tervehdyttämisen ja uudistamisen on jatkuttava erityisesti pankkialalla, jolla on suuri merkitys EU:n taloudelle. Lisäksi on edistettävä uusien rahoituslähteiden käyttöä. Johdonmukainen ja tehokas mikro- ja makrotason vakautta edistävä poliittinen toimintamalli on ratkaisevan tärkeä, jotta voidaan palauttaa luottamus pankkialan vakauteen, edistää kestävää pääomavirtaa tuotantotoimintaan ja varmistaa talouden vakaa rahoitus.

Rakenneuudistuksia tarvitaan helpottamaan sopeutusta ja parantamaan kasvun edellytyksiä. Rakenneuudistukset, jotka parantavat kilpailukykyä ja lisäävät palkkojen ja hintojen joustoa, ovat keskeisessä asemassa, kun kehitetään sopeutusvalmiutta ja vauhditetaan resurssien siirtymistä taantuvilta aloilta kasvualoille. Työpaikkojen luomista, innovaatioihin investointia, osaamista ja osallistavaa kasvua edistävät uudistukset ovat tarpeen, jotta voidaan puuttua hystereesi-ilmiön riskiin ja lievittää finanssikriisin kielteistä vaikutusta sosiaalisiin olosuhteisiin. Sopeutustaakan tasapuolinen jakaminen kautta yhteiskunnan on tärkeää kestävän kasvun kannalta. Sekä makrotalouden että rakennekysymykset kattava johdonmukainen politiikkayhdistelmä on kuitenkin viime kädessä välttämätön edellytys kasvun elpymiselle. Näin ollen määrätietoiset toimet kaikilla osa-alueilla ovat tarpeen kielteisten vastavuoroisten vaikutusten torjumiseksi ja taloudellisen tilanteen kohentamiseksi kestävällä tavalla.

Euroalueen maat ovat erityistilanteessa niiden vahvempien keskinäisten taloudellisten yhteyksien ja niistä seuraavien heijastusvaikutusten vuoksi.

Yksityiset pääomavirrat ovat kääntyneet euroalueella äkillisesti, ja pääoma pakenee heikommassa asemassa olevista maista. Julkinen sektori korjasi kriisin seurauksena muodostunutta ulkoista rahoitusvajetta tarjoamalla likviditeettiä ja näin ehkäistiin hallitsematon sopeutuskehitys. Kasvavan kotimarkkinavetoisuuden tuloksena rahoituksen saatavuuden erot ovat kuitenkin kasvaneet euroalueella niin julkisella kuin yksityisellä sektorilla. Tämä kehitys on johtanut erittäin tiukkaan politiikkayhdistelmään heikommassa asemassa olevissa euroalueen jäsenvaltioissa, sillä tarvittavan julkisen talouden vakauttamisen lisäksi rahoituksen saannin edellytykset ovat tiukat. Tämä jarruttaa sopeuttamista, lisää entisestään euroalueen maiden taloudellisen tilanteen eroja ja heikentää koko valuutta-alueen vakautta.

Euroalueella ensisijaisena tavoitteena on jatkaa rakenneuudistuksia, vähentää finanssialan pirstoutumista, helpottaa rahoituksen saantia heikommassa asemassa olevissa maissa ja edistää pääomantuontia ja pääoman tehokasta kohdentamista sopeutustoimien tukemiseksi. Tämä on välttämätöntä kasvun ja sopeutustoimien kannalta. Tarve makrotalouden epätasapainon vähentämiseen korostaa myös tarvetta siihen, että julkista velkaa on voitava vähentää eri tahtiin ylijäämä- ja alijäämämaissa. Yhteisen rahapolitiikan

vuoksi palkkojen ja hintojen joustoa lisäävät ja sopeutusta helpottavat rakenneuudistukset ovat vieläkin keskeisemmässä asemassa euroalueella.

Jatkuva peräänantamattomuus uudistusten toteuttamisessa on ratkaisevan tärkeää haasteisiin vastaamiseksi. Euroopan vakausmekanismi otettiin käyttöön 8. lokakuuta 2012, ja EKP päätti aloittaa rahapoliittiset suorat kaupat syyskuussa 2012. Nämä ovat merkittäviä keinoja kaikkein kiireisimpien haasteiden ratkaisemiseksi eli taloudellisen tilanteen vakauttamiseksi ja luottamuksen palauttamiseksi. Jäsenvaltioiden talouksien rakenneuudistus ja tasapainotus toteutuvat keskipitkällä aikavälillä, sillä rakenneuudistusten kaikkien vaikutusten näkyminen kestää tavallisesti jonkin aikaa. Aidon talous- ja rahaliiton kehittämistä jatketaan pitkän aikavälin tavoitteena, ja konkreettisia toimia toteutetaan jo uudistusten tukemiseksi. Niiden tuloksena finanssimarkkinoiden jännitteet ovat viime aikoina helpottaneet jonkin verran, mutta markkinat ovat edelleen haavoittuvat ja riippuvaiset niiden toimintaa tukevasta politiikasta. Tämän vuoksi uudistusten pysäyttäminen saattaisi johtaa jännitteiden välittömään paluuseen ja kumota viimeaikaisen kehityksen.

1. KASVUA EDISTÄVÄ JULKISEN TALOUDEN VAKAUTTAMINEN

Terve ja kestävä julkinen talous on keskeinen ennakkoedellytys makrotaloudelliselle vakaudelle ja kasvulle. Tämä pitää paikkansa etenkin euroalueella, jossa yhteisellä rahapolitiikalla ei voida reagoida maakohtaisiin olosuhteisiin ja kansallisten talousarvioiden on saatava takaisin valmiutensa vakauttamiseen maakohtaisten häiriöiden tapauksessa. Samalla euroalueen jäsenvaltioihin kohdistuu paljon vahvempia heijastusvaikutuksia kestämättömästä finanssipolitiikasta pääasiassa finanssimarkkinoiden kautta, kuten nykyinen kriisi selvästi osoittaa. Tämä edellyttää, että julkisen talouden kehityksestä kansallisella tasolla on otettava laajempi vastuu. Tämä on lähtökohtana sääntöihin perustuvassa julkisen talouden ohjauksessa ja hallinnassa, josta määrätään perussopimuksessa ja vakaus- ja kasvusopimuksessa. Näiden sääntöjen noudattaminen on keskeistä talous- ja rahaliiton sujuvan toiminnan kannalta.

Julkisen talouden vakauttamistoimilla on kielteinen vaikutus kasvuun lyhyellä aikavälillä, sillä julkisen talouden säästöt vähentävät kokonaismenoja, mutta edut tuntuvat keskipitkällä aikavälillä. Finanssikriisien aikana finanssipolitiikan vaikutus kasvuun voi olla tavallista merkittävämpi, sillä ns. finanssipoliittisten kerrointen uskotaan olevan suurempia kuin normaaleissa markkinaolosuhteissa[1]. Lyhyellä aikavälillä tähän saattaa sisältyä myös vakauttamistoimista aiheutuvia kielteisiä vaikutuksia velan ja BKT:n suhteeseen, jos velkasuhde on ollut alun perin korkea ja näin ollen vakauttamistarpeet suuria.

Eräillä jäsenvaltioilla ei kuitenkaan ole todellisia vaihtoehtoja vakauttamistoimille, sillä niiden puuttuminen saattaisi aiheuttaa vielä kielteisempiä seurauksia. Kun velkataso on korkea tai kasvamassa, on tarpeen tarkastella velan kestävyyttä, joka on keskipitkän aikavälin käsite. Komission analyysi[2] osoittaa, että vain melko epätodennäköisten oletusten perusteella (markkinat ovat erittäin lyhytnäköiset, reaktiot riskilisiin erittäin poikkeukselliset) vakauttamistoimet johtaisivat kielteisiin velkavaikutuksiin keskipitkällä aikavälillä. Lisäksi pysyvää vakauttamista koskevien edellytysten ja odotusten luominen on merkittävä osa kielteisten velkavaikutusten välttämistä, sillä vakauttamistoimien peruuttamista koskevat

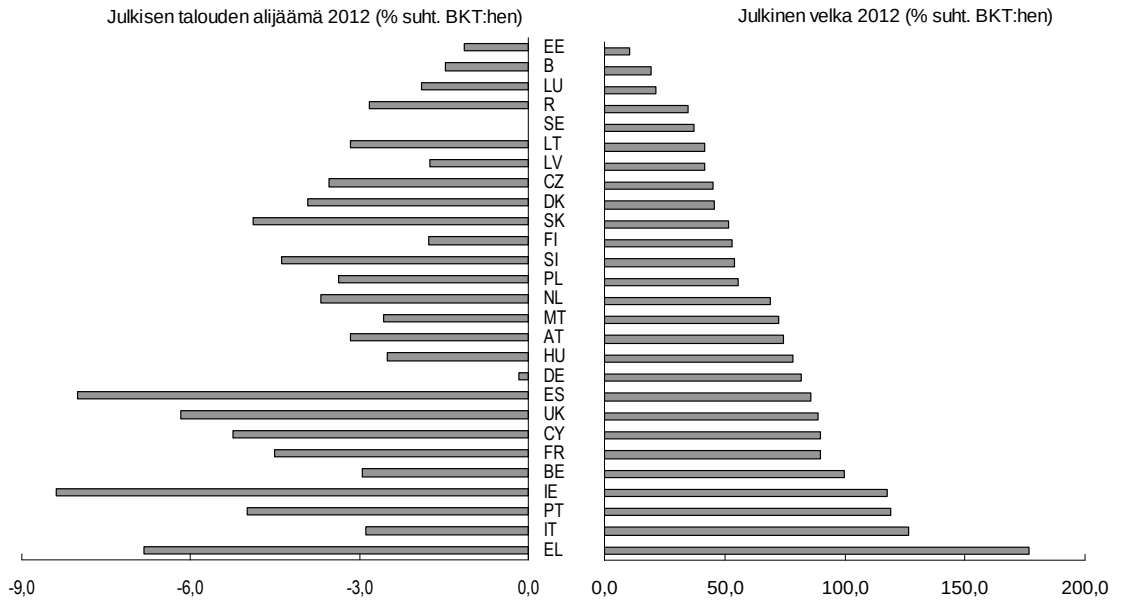
[1] Ei ole näyttöä, joka tukisi viimeaikaisia ehdotuksia erittäin suurista kertoimista, ks. esim. kuvio I.5 ”Forecast errors and multiplier uncertainty”, European Economic Forecast, Autumn 2012, European Economy 7/2012.

[2] Ks. Euroopan komissio, Report on Public finances in EMU 2012, European Economy 2/2012, talouden ja rahoituksen pääosasto.

odotukset voivat poistaa vakauttamisen mahdolliset myönteiset vaikutukset riskilisiin. Samalla niissä jäsenvaltioissa, joiden mahdollisuuden saada rahoitusta markkinoilta ovat rajoitetut, vakauttamistoimien kustannusten arviointi riippuu myös lyhyellä aikavälillä harkittavana olevista vaihtoehtoisista toimintamalleista. Kun julkisen talouden kestävyys on vaarassa, vakauttamistoimien puute voi johtaa korkeampiin riskilisiin tai rahoitusmarkkinoille pääsyn estymiseen kokonaisuudessaan. Tämä saattaisi aiheuttaa tarvetta raskaampiin sopeutustoimiin, joiden vaikutukset kasvuun ovat paljon kielteisemmät kuin vakauttamistoimien ja julkisen talouden kestävyyden paranemisen tapauksessa.

Vaikka osalla EU-maista on enemmän liikkumavaraa, niiden olisi arvioitava huolellisesti julkisen talouden vakauttamistoimien hidastamisesta syntyviä riskejä. Eräiden jäsenvaltioiden valtionvelan korkotaso on tällä hetkellä ennätyksellisen alhainen ja voitaisiin ajatella, että ne voisivat lisätä lainanottoaan ilman kestämättömien vaikutusten riskiä. Kuitenkin myös näissä maissa velka on rauhanajan korkeimmalla tasolla. Lisäksi lähes kaikissa näissä maissa julkisten menojen ennustetaan kasvavan väestön ikääntymisen ja eräissä tapauksissa myös laimeiden kasvunäkymien vuoksi. Tämän vuoksi ei voida sulkea pois sitä, että löyhempi sitoutuminen kestävään finanssipolitiikkaan voisi johtaa mielialan muuttumiseen markkinoilla. Tällä olisi vakavia vaikutuksia paitsi kyseisille maille myös koko euroalueen kriisinhallintavalmiuksille, jotka pohjautuvat näiden maiden luottokelpoisuuteen.

Kuvio 1. Julkinen velka ja julkisen talouden alijäämä EU:n jäsenvaltioissa (ennuste vuodeksi 2012, % suht. BKT:hen)

Lähde: *Komission yksiköt, European Economic Forecast, Autumn 2012*

EU:n julkisten talouksien haasteet ovat suuria, ja julkisen talouden vakaus on palautettava pysyvällä tavalla (kuvio 1). Haasteet ovat seurausta tarpeesta vähentää suurta velkaa, vaikka kasvunäkymät ovat heikot, pitkän aikavälin menopaineet ovat suuria ja verorasitus on jo suhteellisen korkea. Kasvua edistävät julkisen talouden vakauttamistoimet tarjoavat kuitenkin asianmukaisen peruslähtökohdan. Tämä komission aikaisemmissa vuotuisissa kasvuselvityksissä kannattama strategia on osoittautunut menestyksekkääksi, vaikka kielteisiä vaikutuksia ei voitaisikaan välttää lyhyellä aikavälillä, kuten edellä esitettiin, ja vaikka täysimääräiset edut näkyvät vasta keskipitkällä aikavälillä.

Vakauttamisen vaikutukset kasvuun voivat riippua vakauttamistoimien koostumuksesta. Jotta voidaan varmistaa vakauttamisen pysyvyys ja parantaa julkisen talouden kestävyyttä koskevia odotuksia, vakauttamistoimien lisäksi olisi toteutettava uudistuksia, joilla lujitetaan julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyyttä, ja niitä olisi tuettava vakaalla institutionaalisella toimintaympäristöllä.

Vakauttamistoimien toteutustahti

Vakauttamistoimien toteutustahdin pitäisi edelleen vaihdella maittain kunkin maan julkisen talouden liikkumavaran mukaan. Kun otetaan erityisesti huomioon korkean velkatason maiden jatkuva markkinapaine, rahoitusmarkkinoille pääsyn jo menettäneiden tai tuntuvista markkinapaineista kärsivien maiden on jatkettava sovittujen finanssipoliittisten sitoumusten noudattamista. Muiden jäsenvaltioiden olisi noudatettava sitoumuksiaan vakaus- ja kasvusopimuksen sääntöjen mukaisesti, joiden avulla automaattiset vakauttajat voivat toimia hyväksytyllä julkisen talouden rakenteellisella sopeutusuralla ja varmistavat samalla julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyyden.

Vakaus- ja kasvusopimus tarjoaa joustavat ja tehokkaat puitteet, joilla voidaan ohjata vakauttamistoimenpiteiden toteuttamista eri tahtiin. Vakaus- ja kasvusopimuksen säännöt mahdollistavat sen, että vakauttamistoimien toteutustahti vaihtelee kunkin jäsenvaltion erityispiirteiden mukaan. Vakaus- ja kasvusopimuksissa maille asetetaan nimellisarvoisia tavoitteita läpinäkyvyyden vuoksi ja jotta niitä voidaan käyttää finanssipolitiikan perustana. Neuvoston suosituksissa täsmennetään kuitenkin myös tarve rakenteellisiin toimiin, joiden lähtökohtana on julkisen talouden perusrahoitusasema ilman suhdannevaikutuksia tai kertaluonteisia toimenpiteitä. Jos maa on toteuttanut sovitut rakenteelliset toimet mutta ei onnistu saavuttamaan tavoitteitaan siitä syystä, että kasvu on jäänyt odotettua heikommaksi, liiallisen alijäämän korjaamiseksi asetettua määräaikaa voidaan sen vuoksi pidentää. Tätä mahdollisuutta on jo käytetty moneen otteeseen. Viimeksi määräaikaa pidettiin Espanjan ja Portugalin kohdalla.

Vakauttamistoimien koostumus

Vaikka menoperusteisia vakauttamistoimia olisi suosittava, painopisteen pitäisi olla yleisesti tehokkaassa ja kasvua edistävässä yhdistelmässä meno- ja tulopuolen toimenpiteitä. Aikaisempien vakauttamiskausien analyysi osoittaa, että menoihin vaikuttavien vakauttamistoimien onnistumisen todennäköisyys on muita suurempi. Kun lisäksi otetaan huomioon suhteellisen korkea verorasitus EU:ssa, uudet veronkorotukset saattaisivat vaikuttaa kielteisesti tulevaan kasvuun ja niitä olisikin otettava varoen käyttöön. Jotta voidaan rajoittaa lyhyen aikavälin kielteisiä vaikutuksia kasvuun, vakauttamistoimien koostumuksessa olisi löydettävä oikea yhdistelmä kasvua edistäviä toimenpiteitä sekä meno- että tulopuolella.

Varojen käytön tehokkuudesta ja julkisen talouden laadusta yleensä on tulossa yhä merkittävämpiä tekijöitä, kun otetaan huomioon julkisen talouden pitkän aikavälin haasteet. Koska velkatasot ovat ennätyksellisen korkealla ja ikääntyvä väestö aiheuttaa pitkän aikavälin vaikutuksia, julkisia menoja koskevat paineet pysyvät todennäköisesti nykyisiä julkisen talouden sopeuttamistoimia korkeammalla tasolla. Tämän vuoksi varojen käytön tehokkuuden tarkastelusta tulee yhä merkittävämpää kestävän julkisen talouden ja tyydyttävien julkisten palvelujen tarjoamisen tarpeiden yhteensovittamisessa. Kansainväliset parhaat käytänteet osoittavat, että monissa EU:n jäsenvaltioissa on tuntuvasti mahdollisuuksia säästää julkisissa menoissa ilman, että palvelutaso heikkenee.

Julkisyhteisöjen uudistusten jatkaminen ja tulosbudjetoinnin parhaiden käytänteiden soveltaminen voi olla ratkaisevan tärkeää julkisten varojen käytön tehostamisessa. Menoarvioiden tarkastamiseen perustuvien julkishallinnon uudistusten ja tulosbudjetoinnin välillä on paljon yhtymäkohtia tavoitteiden ja aikataulujen osalta. Tulosbudjetointi suosii laaja-alaista lähestymistapaa ja edellyttää pitkän aikavälin suunnitelmia sekä tulosten asettamiseksi että saavuttamiseksi. Julkishallinnon uudistukset voivat tuottaa nopeasti merkittäviä tuloksia julkisten varojen käytön tehokkuuden ja säästöjen muodossa, kunhan ne valmistellaan asianmukaisten menoarvioiden perusteella ja ne ovat osa pitkän aikavälin strategiaa. Julkishallinnon uudistukset olisi hyödyllistä keskittää säästöjen aikaansaamiseen sellaisilla osa-alueilla, joilla maiden väliseen ja maan sisäiseen vertailuun perustuvat indikaattorit osoittavat olevan eniten säästömahdollisuuksia (ks. myös jakso 3). Muut varojen käytön tehostamistoimenpiteet voivat perustua eri menoerien moninaisiin sosio-ekonomisiin päämääriin, myös tulonjakoon. Tällaisia toimenpiteitä ovat mm. sosiaalisten tulonsiirtojen, valtiontukien ja muiden avustusten suunnittelun ja kohdentamisen parantaminen, tuottavimpien julkisten investointihankkeiden yksilöinti ja julkisten hyödykkeiden ja

palvelujen tarjoamisen tehostaminen. Riippumatta siitä, mikä väline valitaan julkisten varojen käytön tehostamiseen, se edellyttää myös tulosjohtamista kaikilla julkishallinnon tasoilla.

Talousarvion menopuolen säästöissä olisi vältettävä niiden erien vähentämistä, joilla on myönteinen vaikutus kasvuun ja kasvupotentiaaliin. Suunnitellut leikkaukset olisi minimoitava aloilla, jotka liittyvät inhimillisen pääoman ja teknologian kehittämiseen. Julkisten käyttöomaisuusinvestointien tilanne ei ole yhtä selkeä. Tällaisilla investoinneilla edistetään potentiaalista kasvua vain siinä määrin kuin uudet infrastruktuurit kannustavat yksityisiin investointeihin eli kyse on lähinnä investoinneista liikenteeseen, viestintään ja eräisiin yleishyödyllisiin palveluihin. Julkiset käyttöomaisuusinvestoinnit ovat lisäksi hyödyllisiä vain tiettyyn tasoon asti. Niissä jäsenvaltioissa, joissa on jo tyydyttävät infrastruktuurit, olisi keskityttävä mieluummin niiden ylläpitoon ja mahdolliseen parantamiseen.

Monien jäsenvaltioiden talousarvioiden tulopuolella on viimeaikaisista uudistuksista huolimatta edelleen merkittäviä veropoliittisia haasteita. Eräät EU:n jäsenvaltiot saattaisivat hyötyä, vaikkakin vaihtelevassa määrin, talousarvion tulopuolen toimenpiteistä julkisen taloutensa vakauttamiseksi ja kestävyytensä varmistamiseksi. Tällaisten toimenpiteiden tavoitteena on kuitenkin oltava verojärjestelmien tehostaminen siten, että samalla varmistetaan vakauttamistoimien aiheuttaman rasituksen tasapuolinen kohdistuminen kaikkiin yhteiskunnan osiin. Lisätuloja olisi hankittava mieluummin laajentamalla veropohjaa kuin korottamalla verokantoja tai ottamalla käyttöön uusia veroja. Tämä voi merkitä sitä, että verotukia ja henkilö- ja yhtiötuloverotuksen puutteita on tarkasteltava aktiivisesti ja samalla supistettava alennettujen alv-kantojen tai verovapautusten soveltamisalaa tai korotettava alennettuja verokantoja lähemmäs yleistä verokantaa. Valmisteverovapautuksia voitaisiin myös tarkistaa, jotta tuloja voitaisiin lisätä ja edistää tehokkaasti toimintapolitiikan toteuttamista muilla aloilla (esim. terveys- ja ympäristöpolitiikka).

Verohallintoa kehittämällä voitaisiin myös täydentää tulojen lisäämiseen tähtääviä toimenpiteitä. Vaikuttaa siltä, että jotkut veronkierron ehkäisemiseen tähtäävät toimenpiteet, kuten pankkisalaisuuden poistaminen, ovat tuottaneet merkittävästi lisätuloja jo lyhyellä aikavälillä. Paremman verohallinnon avulla saatua tulojen lisäystä on kuitenkin usein vaikea arvioida ennakolta, ja tämän vuoksi tuloja ei pitäisi yliarvioida varovaista finanssipolitiikkaa noudatettaessa etenkään lyhyellä aikavälillä. Verosäännösten noudattamisen parantaminen voitaisiin toteuttaa eri tavoin, kuten vähentämällä harmaan talouden osuutta, torjumalla mahdolliset alv-petokset ja veronkierto tai tehostamalla verohallintoa. Verohallinnon kehittäminen on monien jäsenvaltioiden haaste, jotta voidaan saada lisätuloja, supistaa nettotulojen korkeita kantokustannuksia ja keventää pienten ja keskisuurten yritysten raskasta hallinnollista rasitusta.

Euroopan talouksien kasvu- ja työllisyyspotentiaalin lisäämiseksi voitaisiin harkita uudistuksia, joilla ei ole vaikutusta tuloihin. Tämä koskee erityisesti jäsenvaltioita, joilla on sekä mahdollisuus että tarve siirtyä työhön kohdistuvasta verotuksesta vähemmän vääristäviin veroihin (kuten kulutusverot, vuotuiset kiinteistöverot, ympäristöverot). Jos verotuksesta suuri osa muodostuu välittömistä veroista ja sosiaaliturvamaksuista ja samalla välillisten verojen osuus on vähäinen, mahdollisuuksia tällaiseen muutokseen saattaa olla. Tuloihin vaikuttamattomat uudistukset voisivat myös sisältää kevennyksiä korkeisiin yhtiötuloverokantoihin.

Muitakin verojen suunnitteluun liittyviä kysymyksiä olisi otettava huomioon laadittaessa vakauttamis- ja verouudistusstrategiaa. Yhtiöverotus suosii usein

velkarahoitusta oman pääoman ehtoisen rahoituksen sijaan. Lisäksi asuntoverotus perustuu usein liiaksi varainsiirtoveroihin eikä niinkään vähemmän haitallisiin kiinteästä omaisuudesta perittäviin vuotuisiin veroihin. Samalla asuntolainojen korkokulujen verovähennyskelpoisuus mahdollistaa velkaantumista edistävän vinouman ja riskinä on, että asumiseen investoidaan liikaa. Ympäristöveroilla voisi olla merkittävä rooli asetettujen ympäristönsuojelutavoitteiden saavuttamisessa, ja niiden olisi tarjottava asianmukaisia kannustimia erityisesti haitallisten kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen. Verouudistuksissa on otettava huomioon sekä taloudellinen tehokkuus että sosiaalinen tasapuolisuus kollektiivisten etujen mukaisesti. Tulonjakovaikutukset on otettava huomioon verouudistuksia suunniteltaessa.

Pitkän aikavälin kestävyys

Vakauttamistoimien tarvetta lisäävät ikääntyvän väestön julkiselle taloudelle aiheuttamat haasteet. Julkisen talouden kestävyyttä koskevasta vuoden 2012 kertomuksesta[3] ilmenee, että velkataso pysyy EU:ssa vakaana vuoteen 2020 asti viimeaikaisten julkisen talouden vakauttamistoimien ja uudistusten etenemisen ansiosta, joilla ikääntymiseen liittyvät menot saadaan lähes tasapainotettua. Vuodesta 2021 alkaen ikääntymisen kustannukset kuitenkin kasvavat ja velka alkaisi kasvaa uudelleen siten, että se olisi lähellä 90 prosenttia suhteessa BKT:hen vuoteen 2030 mennessä Tämän kehityksen suunta voidaan kääntää vain jäsenvaltioiden vahvalla panostuksella. Jos rakenteellista julkisen talouden rahoitusasemaa parannetaan 0,5 prosenttiyksikköä suhteessa BKT:hen vuodessa kunnes keskipitkän aikavälin tavoite on saavutettu ja siinä pysytään pitkällä aikavälillä vakaus- ja kasvusopimuksen mukaisesti, velkataso palautuisi lähelle 60 prosenttia suhteessa BKT:hen vuoteen 2030 mennessä.

Vaikka eräät maat ovat jo puuttuneet ikääntymiseen liittyviin menopaineisiin, nykyisten suunnitelmien toteuttamisen lisäksi tarvitaan vielä uusia toimenpiteitä. Monet jäsenvaltiot ovat kymmenen viimeisen vuoden aikana toteuttaneet jo merkittäviä eläkejärjestelmien uudistuksia, joilla on ollut näkyviä myönteisiä vaikutuksia julkiseen talouteen. Julkisten eläkemenojen odotetaan kuitenkin kasvavan edelleen pitkällä aikavälillä koko EU:n tasolla[4] (+1,5 prosenttiyksikköä suhteessa BKT:hen vuoteen 2060 asti). Tämä edellyttää tehostettuja toimia eläkejärjestelmien uudistamiseksi erityisesti niissä maissa, joissa eläkemenojen kasvun odotetaan ylittävän selvästi EU:n keskiarvon ja joissa uudistusprosessi ei ole vielä toden teolla alkanut. Vuonna 2012 pääosalle jäsenvaltioista suositeltiin, että ne sopeuttaisivat eläkepolitiikkaansa vuonna 2012. Vaikka eräissä jäsenvaltioissa on edistytty hyvin esimerkiksi rajoittamalla varhaiseläkkeelle jäännin mahdollisuuksia ja yhdenmukaistamalla naisten ja miesten eläkeikää, toisissa jäsenvaltioissa uudistusohjelmaa on joko tehostettava tai sitä on toteutettava aktiivisemmin.

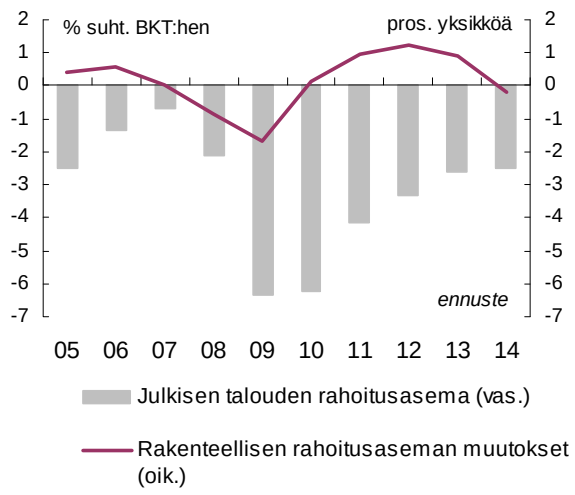
Eläkeiän yhdistäminen elinajanodotteeseen auttaisi tasapainottamaan työ- ja eläkevuosien suhdetta. Jotta voidaan välttää toistuvat vaikeat neuvottelut, yhdistäminen olisi mieluiten toteutettava automaattisesti sovellettavien sääntöjen perusteella. Tämä toimenpide on tehokas keino pitkäikäisyysriskin vähentämiseen, sillä sen avulla puututaan samalla kestävyyttä ja riittävyyttä koskeviin huolenaiheisiin, koska se kannustaa työskentelemään pidempään ja mahdollistaa korkeampien eläkeoikeuksien kertymisen. Jotta voidaan edistää korkeamman todellisen eläkeiän saavuttamista, eläkejärjestelmien uudistamista on tuettava politiikalla, jolla kehitetään ikääntyneiden työntekijöiden työllistymismahdollisuuksia ja

[3] Ks. Euroopan komissio, Fiscal Sustainability Report 2012, European Economy 8/2012.

[4] Ks. Euroopan komissio ja Talouspoliittinen komitea (2012) ”2012 Ageing Report: Economic and budgetary projections for the 27 EU Member States (2010–2060)”, Euroopan komissio, European Economy 2/2012.

tuetaan aktiivista terveenä ikääntymistä. Lisäksi tarvitaan verotukseen ja etuuksien tasoon liittyviä kannustimia, joiden avulla ihmiset pysyvät pidempään työelämässä, ja mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen.

Kuvio 2. Julkisen talouden kehitys euroalueella

Lähde: *Komission yksiköt*

Jäsenvaltiot ovat jatkaneet määrätietoisesti julkisen talouden vakauttamista ja supistaneet alijäämiä merkittävästi. Komission syksyn 2012 talousennusteen mukaan julkisen talouden alijäämän odotetaan supistuvan EU:ssa keskimäärin 0,8 prosenttiyksikköä vuonna 2012 ja olevan 3,6 prosenttia suhteessa BKT:hen. Euroalueella luvut ovat melko samanlaiset ja alijäämä supistuu 3,3 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Jatkettaessa julkisen talouden vakauttamistoimia vuonna 2013 euroalueen julkisen talouden alijäämän odotetaan putoavan alle 3 prosenttiin suhteessa BKT:hen ensimmäisen kerran sitten vuoden 2008 (kuvio 2). Pääosassa jäsenvaltioita vakauttamistoimien koostumuksen voidaan katsoa edistävän yleisesti kasvua, ja meno- ja tulopuoli ovat tasapainossa. Vuosina 2007–2012 pääasialliset menopuolen säästöt on saavutettu investointimenoissa, välituotekäytössä ja julkisen sektorin palkkamenoissa. Samalla sosiaalisten tulonsiirtojen osuus on yleisesti kasvanut erityisesti maissa, joissa talouskriisin vaikutukset ovat olleet voimakkaimmat.

Julkisen talouden vakauttamistoimet ovat kohdistuneet enemmän rakenteelliseen kuin nimelliseen alijäämään. Vuoden 2012 rakenteellisten sopeutustoimien ennustetaan ylittävän 1 prosenttiyksikköä sekä EU:ssa että euroalueella. Tällaisen tuloksen saavuttamiseksi jäsenvaltiot ovat pysyneet keskimäärin nimellisarvoisissa tavoitteissaan ja toteuttaneet näin ollen korjaavia toimenpiteitä vuoden kuluessa heikenneen makrotaloudellisen tilanteen vuoksi. Vakauttamisuran odotetaan jatkuvan vakaana vuonna 2013, sillä jäsenvaltioiden on joko toteutettava liiallisia alijäämiä koskevan menettelyn mukaisia finanssipoliittisia toimia tai päästävä lähemmäs keskipitkän aikavälin tavoitteitaan. Tämän odotetaan supistavan rakenteellista alijäämää yli 0,5 prosenttiyksikköä EU:ssa vuonna 2013.

Julkisen talouden ohjaus ja hallinta ja julkisen talouden instituutiot

Terve kansallinen julkisen talouden kehys on keskeinen osa vakaata finanssipoliittista päätöksentekoa. Perussopimusten mukaan julkista taloutta koskevien lopullisten päätösten tekeminen kuuluu kansallisille viranomaisille. Tämän vuoksi on ratkaisevaa, että jäsenvaltiot toimivat kansallisella tasolla siten, että varovaisen finanssipolitiikan noudattamiseen sitoutumisen ennustettavuus ja uskottavuus lisääntyy. Kansallisia julkisen talouden kehyksiä koskeva direktiivi ja sopimus talous- ja rahaliiton vakaudesta, yhteensovittamisesta sekä ohjauksesta ja hallinnasta (vakaussopimus) parantavat tuntuvasti kansallisia julkisen talouden kehyksiä. Direktiivin asianmukaisen täytäntöönpanon vuoden 2013 loppuun mennessä odotetaan varmistavan vakaat julkisen talouden kehykset kaikissa jäsenvaltioissa. Ne

käsittävät ajantasaiset ja kattavat tilastot, keskipitkän aikavälin suunnittelun, realististen ennusteiden käytön ja kansallisten finanssipoliittisten sääntöjen määrittelyn siten, että niillä edistetään perussopimuksesta johtuvien julkisen talouden velvoitteiden noudattamista. Lisäksi vakaussopimuksen kautta 25 jäsenvaltiota on sitoutunut kirjaamaan kansalliseen sitovaan lainsäädäntöön tavoitteen tasapainoisesta tai ylijäämäisestä talousarviosta. Näin vakaus- ja kasvusopimuksen perusperiaate sisällytetään keskeiseksi osaksi kansallisia säännöksiä. Säännösten noudattamista parantanevat lisäksi kansalliset automaattiset korjausmekanismit, jotka suunnitellaan yhteisten periaatteiden mukaisesti ja joita käytetään selkeästi määritellyissä olosuhteissa.

Julkisen talouden ohjausta ja hallintaa on vahvistettu Euroopan tasolla, ja komissio on esittänyt muille lainsäädäntövallan käyttäjille lisää parannusehdotuksia. Talouspolitiikan ohjauspaketti[5] on lujittanut EU:n julkisen talouden valvonnan ennaltaehkäisevää vaikutusta, jotta julkisen talouden epätasapaino voidaan havaita ja korjata varhaisessa vaiheessa. Sen myötä on otettu käyttöön uusia työvälineitä kuten menojen kasvulle asetettu viitearvo ja numeerinen velkasääntö. Koska samaa rahayksikköä käyttävien jäsenvaltioiden finanssipolitiikkaan kohdistuu enemmän julkisen talouden heijastusvaikutuksia, sääntöjä noudattamattomille euroalueen jäsenvaltioille määrättäviä finanssipoliittisia seuraamuksia on tiukennettu, ja niitä sovelletaan lisäksi asteittain ja entistä varhaisemmassa vaiheessa. Komissio on ehdottanut lisää parannuksia euroalueen jäsenvaltioiden julkisen talouden valvontaan niissä kahdessa asetuksessa, jotka muodostavat euroalueen valvonnan tiukentamista koskevan lainsäädäntöpaketin. Valvonnan tiukentamista koskevalla asetuksella tehostetaan ja lujitetaan julkisen talouden valvontaa, jota sovelletaan niihin jäsenvaltioihin, jotka ovat vaarassa joutua tai jotka ovat joutuneet taloudellisiin vaikeuksiin. Finanssipolitiikan seurannan tehostamista koskevalla asetuksella puolestaan otetaan käyttöön liiallisia alijäämiä koskevan menettelyn kohteena oleviin jäsenvaltioihin sovellettava tiiviimpi seuranta, jotta voidaan varmistaa liiallisen alijäämän tilanteen nopea korjaaminen. Näillä säännöksillä myös tehostetaan EU:n tasolla toteutettavia ennaltaehkäiseviä toimia ja luodaan perusta aidolle finanssipoliittiselle koordinoinnille talous- ja rahaliitossa esimerkiksi vahvistamalla yhteinen talousarvioaikataulu ja toimittamalla vuotuiset kansalliset talousarvioesitykset komissiolle ennen kuin ne hyväksytään parlamentissa.

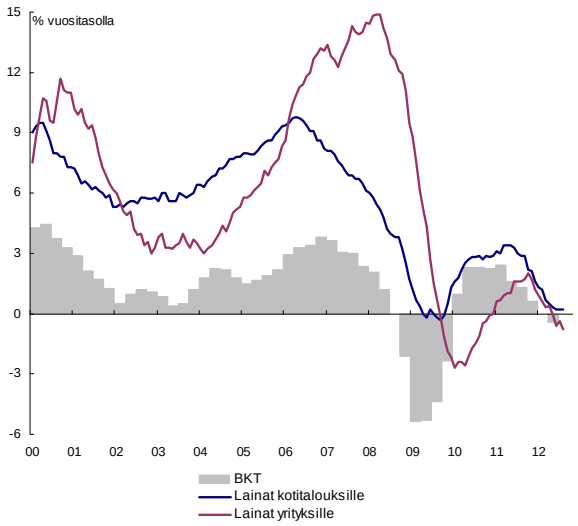
2. RAHOITUSVAKAUDEN PALAUTTAMINEN

Finanssimarkkinoiden jännitteet EU:n rahoitusmarkkinoilla ovat jatkuneet kuluneena vuonna, mutta viime aikoina on näkynyt merkkejä tilanteen kohentumisesta. Euroalueen valtioiden, pankkien ja kasvun välinen negatiivinen kierre aiheutti edelleen paineita finanssimarkkinoille ja heikensi luottamusta. EU:n ja kansallisten poliittisten päättäjien vahvat toimintapoliittiset linjaukset ovat viime aikoina kohentaneet tilannetta, mutta heikommassa asemassa olevien jäsenvaltioiden velkojen riskilisät ovat viitearvoon verrattuna edelleen korkeita ja epävakaita. Samalla toiset EU:n jäsenvaltiot ovat hyötyneet laajasta yksityisen pääoman tuonnista ja valtion joukkovelkakirjojen ennätyksellisen alhaisista tai jopa negatiivisista koroista. Valtionvelkamarkkinoiden ja EU:n pankkialan tiiviit keskinäiset yhteydet aiheuttavat edelleen merkittäviä riskejä rahoitusvakaudelle EU:ssa ja etenkin euroalueella.

[5] Lainsäädäntöpaketti koostuu viidestä asetuksesta ja direktiivistä, jotka tulivat voimaan 13. joulukuuta 2011. Tällä lainsäädännöllä lujitettiin vakaus- ja kasvusopimusta, ja sen myötä otettiin käyttöön makrotaloudellisen epätasapainon valvontaa koskevat uudet säännöt. Ks. myös: http://ec.europa.eu/economy_finance/articles/governance/2012-03-14_six_pack_en.htm

EU:n pankkialan likviditeettiongelmat ja rakenteelliset rahoitusongelmat ovat jatkuneet. Erityisesti heikommassa asemassa olevissa jäsenvaltioissa eräiden pankkien mahdollisuudet saada markkinarahoitusta ovat jatkuneet heikkoina. Valtionvelkaluokitusten lasku on supistanut pankkien operaatioihin eurojärjestelmässä käytettävissä olevia vakuuksia ja johtanut pankkien luottoluokitusten laskuun, mikä on lisännyt pankkien rahoituksenhankinnan kuluja. Heikommassa asemassa olevissa euroalueen jäsenvaltioissa rahoituspaineita pahensi alkuvuonna 2012 jatkunut talletuspako, kun korkeamman luottoluokituksen EU:n jäsenvaltioihin on tehty lisää talletuksia. Myös pankkien sisäiseen rahoitukseen on alkanut kohdistua paineita, jotka johtuvat laimeista kasvunäkymistä ja näin ollen heikommista tuottomahdollisuuksista. Pankit ovat vastanneet rahoituspaineisiin siirtymällä vakuudettomasta vakuudelliseen lainanantoon ja laskemalla liikkeeseen katettuja joukkolainoja. Tämä on johtanut kiinnitettyjen omaisuuserien merkittävään kasvuun pankkien taseissa, mikä on aiheuttanut lisäongelmia.

Kuvio 3. Pankkilainat kotitalouksille ja yrityksille euroalueella

Lähde: *Komission yksiköt*

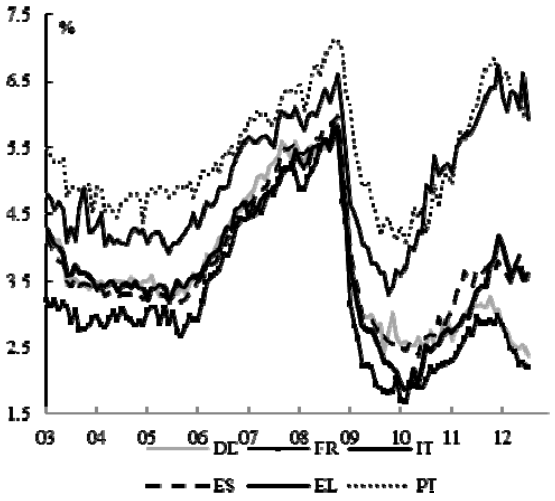
Markkinalähtöisen rahoituksen saatavuuden niukkuus ja pysähtyneen kasvun aiheuttamat kasvavat luottoriskit vähentävät pankkien kykyä lainanantoon reaalitaloudelle. Rahoitusvaikeudet ovat erityisen suuria pienille ja keskisuurille yrityksille, jotka ovat EU:n talouden perusta ja suurin työllistäjä. Lainamarkkinoiden vaikeudet ovat suurimpia heikommassa asemassa olevissa maissa. Niissä ongelmista kärsivät pankit ovat vähentäneet antolainausta, mutta heikot kasvunäkymät ja tarve yritysten ja kotitalouksien velkaantumisen vähentämiseen ovat myös vähentäneet luottojen kysyntää (kuvio 3). Vaikka pankit ovat jatkaneet taseidensa välttämätöntä sopeuttamista, samalla ei kuitenkaan ole näkynyt merkkejä velkavivun hallitsemattomasta tai liiallisesta purkautumisesta. Ratkaisevia toimenpiteitä ovat olleet yksityisen pääoman pakenemista hillinnyt julkisista lähteistä peräisin oleva pääomavirta ja Euroopan pankkiviranomaisen johtama pääomapohjan koordinoitu vahvistaminen. Velkavivun purkamistarve vaihtelee kuitenkin maittain ja heikommassa asemassa olevissa jäsenvaltioissa toimivat pankit sopeuttavat taseitaan nopeammin kuin muissa maissa toimivat. Edellä mainittujen seikkojen vuoksi on myönteistä, että koko euroalueella pankkien lainananto yksityissektorille on vakiintunut vuonna 2012 ja EKP:n viimeisin luotonantoselvitys on osoittanut rahoituspaineiden helpottaneen jonkin verran.

Valtioriskien paluun vuoksi finanssimarkkinoiden yhdentymiskehitys euroalueella on taantunut. Euron käyttöönotto ja kriisiä edeltänyt luottoriskin maailmanlaajuinen hinnoittelu on lisännyt finanssimarkkinoiden yhdentymistä euroalueella ja edistänyt luottovirtoja euroalueen maiden välillä. Varallisuuskuplan puhjettua eräissä maissa ja valtionvelkakriisin myötä rajatylittävät rahoitusvirrat ovat supistuneet merkittävästi ja pääomanliikkeet ovat rajoittuneet kotimaanmarkkinoihin. Erityisesti viime vuosikymmenellä pohjoisista euroalueen jäsenvaltioista eteläisiin suuntautunut yksityisen pääoman virta on vähentynyt merkittävästi, sillä pankit ovat supistaneet rajatylittäviä riskejä heikommassa asemassa olevissa maissa niin

julkisyhteisöjen osalta kuin yksityissektorillakin. Tämän seurauksena syntynyttä ulkoista rahoitusvajetta on katettu eurojärjestelmästä saadulla likviditeetillä ja myöhemmin myös rahoitustukiohjelmien yhteydessä myönnetyillä EU:n/IMF:n lainoilla. Myös valtion velkakirjojen kotimarkkinavetoisuuden kasvu on lisännyt heikommassa asemassa olevien valtioiden ja pankkien välistä negatiivista kierrettä.

Rahoitusedellytykset euroalueen maissa ovat muuttuneet erilaisemmiksi. Rajatylittävän luotonannon kohonneet riskilisät ovat johtaneet finanssialan kasvavaan pirstaloitumiseen ja näin lisänneet yrityksiltä ja kotitalouksilta perittävien lainakorkojen eroja eri euroalueen maissa. Yksityissektori joutuu nyt maksamaan merkittävästi korkeampia korkoja heikommassa asemassa olevissa jäsenvaltioissa kuin muissa jäsenvaltioissa ja erityisesti ns. turvasatamamarkkinoiksi koetuissa jäsenvaltioissa (kuviot 4 ja 5).

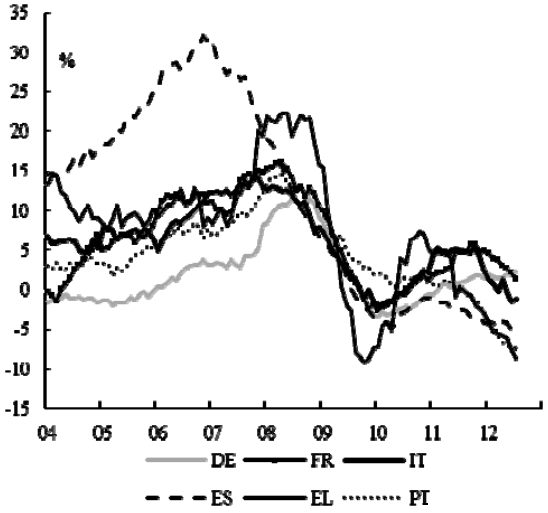
Kuvio 4. Yrityksille myönnettyjen lainojen korkotaso

Huom.: *Uudet yritykset, laina-aika enintään 1 vuosi*

Lähde: *Komission yksiköt*

Kuvio 5. Yrityksille myönnetyt lainat

Huom.: *Kansallisten varantojen kasvuastetta vuositasolla kuvaava indeksi*

Lähde: *Komission yksiköt*

Luottomarkkinoiden toimintaongelmien lisääntyminen euroalueella aiheuttaa merkittäviä haasteita rahaliiton toiminnalle. Heikommassa asemassa olevien euroalueen jäsenvaltioiden meneillään olevat sopeutus- ja rakenneuudistustoimet hidastavat tuntuvasti kasvua. Niiden sopeutusprosessin lähtökohtana on normaalin luotottamisen palauttaminen pankkijärjestelmään, joka ei tällä hetkellä hoida omaa välitysrooliaan sisämarkkinoilla. Rajatylittävällä tasolla tapahtuvan mikro- ja makrotason vakavaraisuusvalvonnan odotetaan auttavan integroitua pankkijärjestelmää palaamaan rahoituksenvälittäjän rooliinsa.

Talouden normaalien luotottamisen palauttaminen edellyttää, että pankkien ongelmien taustalla oleviin syihin puututaan. EU:n tasolla on toteutettu määrätietoisia poliittisia toimia heikkojen pankkien ja valtioiden välisen negatiivisen kierteen katkaisemiseksi sekä rahoituksensaannin vaikeuksiin, finanssimarkkinoiden pirstaloitumiseen ja euroalueen rahapolitiikan välittymismekanismien häiriöihin puuttumiseksi.

EU:n valtionpäämiehet sopivat kesäkuussa 2012 toimenpiteistä aidon talous- ja rahaliiton edistämiseksi, ja ensimmäinen konkreettinen askel on pankkiunionin ja yhteisten valvontamekanismien perustaminen. Komissio on esittänyt sopimuksen perusteella ehdotukset yhteisten valvontamekanismien perustamisesta ja valvontavaltuuksien myöntämisestä Euroopan keskuspankille. Samalla Euroopan pankkiviranomainen on tarkoitus yhdistää uuteen pankkivalvontarakenteeseen, jotta voidaan varmistaa yhdenmukaisuus koko EU:n tasolla. Yhteisten valvontamekanismien käyttöönotolla pyritään poistamaan valvontakäytäntöjen väliset erot, jotka ovat edistäneet Euroopan finanssimarkkinoiden pirstaloitumista ja aiheuttaneet riskejä pankkialalle. Yhteisillä valvontamekanismeilla varmistetaan, että kaikki osallistuvat jäsenvaltiot voivat luottaa pankkivalvonnan laadukkuuteen ja puolueettomuuteen. Se on merkittävä edellytys, jolla voidaan varmistaa, että pääomavirrat tukevat tasapainon palautumista lyhyellä aikavälillä eivätkä johda uusiin epätasapainotilanteisiin tulevaisuudessa (ks. myös jakso 3).

Euroopan vakausmekanismin (EVM) perustamisen myötä euroalueella on pysyvästi vahva puskuri. Laajat rahoitusvalmiudet (500 miljardia euroa) ja joustava instrumenttivalikoima antavat EVM:lle hyvät valmiudet pankkien ja valtioiden välisen negatiivisen kierteen katkaisemiseen ja luottamuksen palauttamiseen. EVM:n puitteissa hyväksytään lainoja ja luottolimiittejä likviditeettiongelmista kärsiville euroalueen jäsenvaltioille. Lisäksi EVM:llä on laaja instrumenttivalikoima, ja se voi tiettyjen ennakkoedellytysten täyttyessä toteuttaa toimia joko velkakirjojen ensi- tai jälkimarkkinoilla ehdoin, jotka eivät välttämättä merkitse vaatimusta täysimääräisen makrotaloudellisen sopeutusohjelman toteuttamisesta.

Mahdollisuus hyödyntää EVM:ää pankkien suoraan pääomittamiseen on jatkossa merkittävä keino pankkien ja valtioiden välisen negatiivisen kierteen katkaisemiseen euroalueella. EVM voi myös myöntää lainoja, jotka on suunnattu erityisesti pankkien pääomittamiseen. Toistaiseksi tällaisia lainoja voidaan kuitenkin myöntää vain jäsenvaltioille, jotka puolestaan käyttäisivät ne ongelmista kärsivien pankkiensa pääomittamiseen. Vaikka tämä toimintamalli helpottaakin jonkin verran likviditeettiongelmista kärsiviä valtioita, se ei kuitenkaan ole kaikkein paras ratkaisu pankkien ja valtioiden keskinäisten yhteyksien ongelmaan. Tällaiset lainat kirjattaisiin jäsenvaltioiden julkisen talouden tileihin, ja ne kasvattaisivat niiden julkista velkaa. Tämän ongelman ratkaisemiseksi kesäkuun 2012 euroalueen huippukokouksessa päätettiin, että EVM valtuutetaan pääomittamaan pankkeja suoraan sen jälkeen kun yhteinen valvontamekanismi on käytännössä perustettu. Tämä edistää merkittävästi pankkien ja valtioiden riskien keskinäisten yhteyksien purkamista euroalueella, ja se on huomattava edistysaskel euroalueen kriisin menestyksekkäässä ratkaisemisessa.

Euroopan keskuspankki on toteuttanut tehokkaita toimenpiteitä pankkien rahoitusongelmien lieventämiseksi ja rahapolitiikan välittymismekanismien korjaamiseksi. EKP:n toteuttamilla kolmevuotisilla erittäin pitkäaikaisilla rahoitusoperaatioilla täytettiin euroalueen pankkien akuuttia jälleenrahoitusvajetta takaamalla pankkien keskipitkän aikavälin rahoituksen saatavuus alhaiseen hintaan. Kun rahoituspaineet kuitenkin jatkuivat ja merkkejä rahapolitiikan välittymismekanismien vakavista häiriöistä oli näkyvissä eräissä euroalueen jäsenvaltioissa, EKP otti käyttöön uuden välineen eli ns. rahapoliittiset suorat kaupat, joilla turvataan rahapolitiikan asianmukainen välittyminen euroalueella. Rahapoliittisilla suorilla kaupoilla tarkoitetaan valtion joukkovelkakirjojen ostamista jälkimarkkinoilla ehdoin, jotka perustuvat EVM:stä rahoitetun sopeutusohjelman tiukkaan ja tehokkaaseen noudattamiseen. Vaikka osto-ohjelmaa ei ole vielä käytetty, pelkkä ilmoitus siitä on jo kohentanut valtionvelkamarkkinoiden tilannetta euroalueella. Yhdessä pankkiunionin toteuttamissuunnitelmien kanssa sillä on suuret mahdollisuudet lieventää

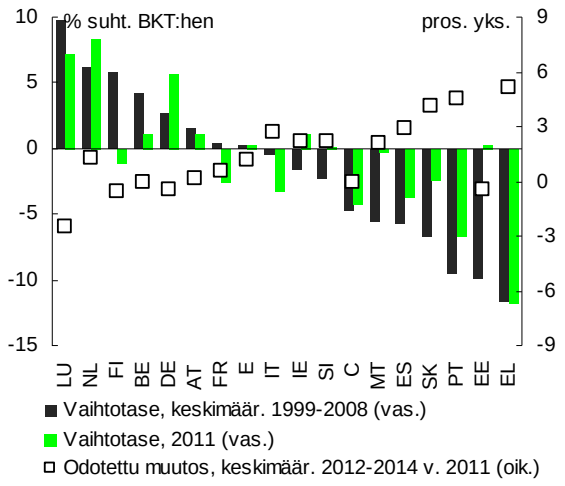
finanssimarkkinoiden jännitteitä euroalueella ja palauttaa edellytykset talouden terveeseen luotottamiseen.

Vaikka vahvat poliittiset toimet ovat lieventäneet markkinoiden jännitteitä, markkinat ovat edelleen erittäin riippuvaiset niiden toimintaa tukevan politiikan jatkamisesta ja sitoumusten noudattamisesta. Taustalla olevat haavoittuvuusriskit eivät ole poistuneet EU:n markkinoilta ja erityisesti euroalueen rahoitusjärjestelmästä. Samalla euroalueen kriisin jatkuminen on johtanut siihen, että markkinakehitys on varsin riippuvaista poliittisista toimista. Tämän vuoksi poliittisten toimien varmuus ja sovittujen toimenpiteiden tinkimätön täytäntöönpano ovat ratkaisevia markkinoiden volatiliteetin vähentämiseksi. Aitoa talous- ja rahaliittoa ja etenkin täysimääräistä pankkiunionia koskevien sitoumusten noudattaminen palauttaa rahoitusvakauden kestävällä tavalla.

3. RAKENNEUUDISTUKSET KASVUN TUKEMISEKSI JA EPÄTASAPAINON KORJAAMISEKSI

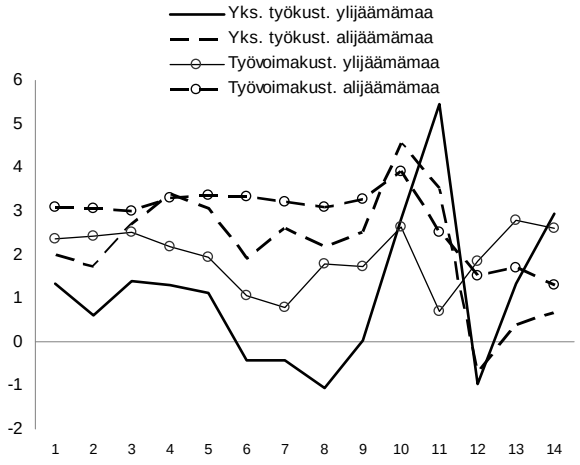
Suurimmat haasteet ovat tällä hetkellä luottamuksen parantaminen ja kasvun elvyttäminen lyhyellä aikavälillä siten, että samalla luodaan edellytykset kestävälle kasvulle tulevaisuudessa. Tiukan makrotalouspolitiikan aikana rakenneuudistukset ovat olennainen osa kasvu- ja tasapainottamisstrategiaa, jolla pyritään hyödyntämään EU:n talouksien potentiaali. Kriisin edetessä merkittäviä uudistuksia on toteutettu heikommassa asemassa olevissa maissa. Vaikka toiminnan tarve on näissä jäsenvaltioissa kiireellisempi, sekä lyhyen että pitkän aikavälin kasvu on koko EU:n laajuinen ongelma ja edellyttää kollektiivisia ratkaisuja. Huolimatta merkittävistä taloudellisen tilanteen eroista jäsenvaltioissa, eri jäsenvaltioiden ja EU:n tason koordinoitu lähestymistapa uudistuksiin antaisi toimille poliittista painoarvoa, lieventäisi talouspolitiikan rajoituksia ja edistäisi näin uudistusprosessia.

Kuvio 6. Vaihtotase euroalueella ja jäsenvaltioissa

Lähde: *Komission yksiköt*

Kuvio 7. Yksikkötyökustannukset ja nimellinen työvoimakustannus henkeä kohti euroalueella

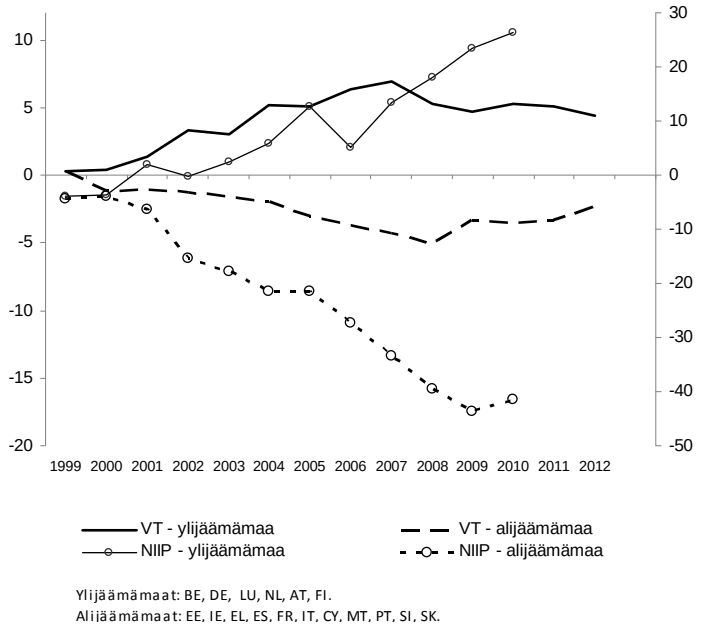

Ylijäämämaat: BE, DE, LU, NL, AT, FI.
Alijäämämaat: EE, IE, EL, ES, FR, IT, CY, MT, PT, SI, SK.

Lähde: *Komission yksiköt*

EU:n talouden kasvua rajoittaa tällä hetkellä jatkuva makrotaloudellinen epätasapaino ja tarve aikaisempaa liiallista lainanottoa ja kulutusta koskeviin sopeutustoimiin. Tilapäisesti heikompi kasvu on osa laaja-alaisten sopeutustoimien vaikutuksista, sillä kun talous on rakenneuudistusten kohteena, resursseja siirretään suljetulta sektorilta avoimelle sektorille ja taseita on sopeutettava kaikilla talouden aloilla. Tarvittavia sopeutustoimia on jatkettu viimeisen vuoden ajan vaikeasta taloudellisesta tilanteesta huolimatta ja tuloksia alkaa näkyä. Vaihtotasetta, kauppaa ja kotimaista kysyntää koskevat keskeiset luvut osoittavat, että sopeutus on käynnistynyt EU:ssa, myös euroalueen maissa, vaikka lisää edistymistä tarvitaankin (kuvio 6). Sopeutustoimia toteutetaan parhaillaan myös ohjelmamaissa ja muissa heikommassa asemassa olevissa maissa, mukaan lukien maat, joissa edistys on vaikuttanut rajoitetulta viime aikoja lukuun ottamatta. Vaihtotaseen epätasapaino on supistumassa, ja myös yksikkötyökustannusten kehitys tukee tasapainottavien toimien vahvistamista tulevaisuudessa (kuvio 7). Eräissä alijäämämaissa nimellispalkat ovat alkaneet mukautua sekä julkisella että yksityisellä sektorilla.

Kuvio 8. Vaihtotase (VT) ja ulkomainen nettovarallisuusasema (NIIP) ylijäämä- ja alijäämämaissa

Lähde: *Komission yksiköt*

Meneillään olevat ulkoisen rahoitusaseman sopeutustoimet vaikuttavat pääosin rakenteellisilta. Alijäämämaissa tuonti on supistunut merkittävästi ja vienti kasvanut jonkin verran. Vaikka tuonnin supistuminen on ollut toistaiseksi määräävässä asemassa, kilpailukykyedut tarjoavat valmiudet viennin kasvulle tulevaisuudessa. Komission syksyn talousennusteen mukaan viennin tasapainottavan vaikutuksen odotetaan kasvavan ennusteen kattamalla jaksolla. Jos kilpailukykyedut ovat tuntuvia, viennin kasvun odotetaan johtavan vientiteollisuuden kasvuun ja pysyvään sopeutuskehitykseen. Tästä huolimatta vaihtotaseen ulkoinen tasapainottaminen ei kuitenkaan vielä riitä muuttamaan varantojen kestämätöntä suuntausta (ulkomainen nettovarallisuusasema ja ulkomainen velka) (kuvio 8). Useimmissa tapauksissa alijäämämaiden ulkomaisen velan suhde BKT:hen kasvaa jatkuvasti tai jos se pienenee, syynä on pääasiassa velkojen laajamittainen uudelleenarvostus. Merkittäviä sopeutustoimia tarvitaan, ja niiden kustannukset erityisesti työllisyyden kannalta riippuvat kunkin jäsenvaltion sopeutusvalmiuksista. Selvästi näkyvämpää on ollut edistyminen kahdenvälisen vaihtotaseen epätasapainon vähentämisessä yli- ja alijäämämaiden välillä. Ylijäämämaissa on nähtävissä myös merkkejä kotimaiseen kysyntään kohdistuvasta tasapainottamisesta, vaikka vaihtotaseen ylijäämien sopeuttaminen kuvastaa myös sitä, että vaihtotase on koko euroalueella muuttunut ylijäämäiseksi.

Vaikka rakenneuudistusten koko vaikutus kasvuun ja tasapainottamiseen näkyy todennäköisesti vasta keskipitkällä tai pitkällä aikavälillä, etuja voidaan saada myös lyhyellä aikavälillä. Uudistusprosesseihin liittyy yleensä lyhyellä aikavälillä sopeutus- ja siirtymäkuluja osittain myös siksi, että ne jakautuvat usein epätasaisesti eri yrityksille ja yksityishenkilöille. Rakenneuudistuksilla saattaa kuitenkin olla myös välittömiä elvyttäviä vaikutuksia, jos ne kohentavat talouden eri toimijoiden luottamusta ja odotuksia. Etusijalle pitäisi asettaa uudistukset, jotka aiheuttavat vähiten vaikutuksia talousarviomenoihin (kuten kilpailukykyä ja kilpailua edistävät uudistukset tuotemarkkinoilla tai yritysten sääntely- tai hallintorasitteen keventäminen). Keskeistä on kuitenkin myös parhaiden toimintaedellytysten saavuttaminen (esim. työmarkkinaosapuolten välisen tiivistetyn vuoropuhelun avulla), joilla tuetaan toimintaa työmarkkinapolitiikan kaltaisilla aloilla, joilla uudistaminen on perinteisesti vaikeinta. Lisäksi on tarkasteltava eri uudistusalojen välisiä synergiaetuja. Esimerkiksi yksikkötyövoimakustannusten alentamiseen tähtäävät työmarkkinauudistukset saattavat edistää tehokkaammin kilpailukykyä, jos niihin yhdistetään kilpailun lisäämiseen ja marginaalien kaventamiseen tähtääviä tuotemarkkinoiden uudistuksia. Olisikin tutkittava huolellisesti eri uudistusalojen välisiä vaikutuksia ja asianmukaista ajoitusta sekä otettava huomioon kunkin jäsenvaltioiden erityisolosuhteet.

Finanssialan sääntely ja valvonta on tärkeää sen varmistamiseksi, että epätasapainotilanteet saadaan korjattua hallitusti, ja haitallisten nousu- ja laskukausien ennaltaehkäisemiseksi. Eräiden EU:n jäsenvaltioiden yksityissektorilla käynnissä oleva välttämätön velkavivun purkamisprosessi, johon yhdistyvät myös jaksossa 2 kuvaillut tiukat rahoituksensaannin ehdot, saattaa vaikuttaa kielteisesti kasvuun lyhyellä aikavälillä. Se on kuitenkin ennakkoedellytys liiallisen sisäisen ja ulkoisen epätasapainon korjaamiseksi. Liiallinen luottojen kasvu ja velanotto rahoitusalalla, kuten ennen kriisin puhkeamista, johtaa alan herkkyystekijöiden kasvuun. Niihin liittyy suuri riski hallitsemattomista korjausliikkeistä, joilla on merkittävät kielteiset vaikutukset kasvuun. Tällaisessa tilanteessa tehokkaiden makro- ja mikrotason vakavaraisuussääntöjen laatiminen on ratkaisevan tärkeää, jotta voidaan varmistaa, että rahoitusmarkkinoiden olosuhteiden normalisoituessa eri puolilla EU:ta tasapainotus tapahtuu edelleen kestävillä pääomavirroilla kaikkein tuottavimpiin toimintoihin, eikä liiallista epätasapainoa ala muodostua uudelleen.

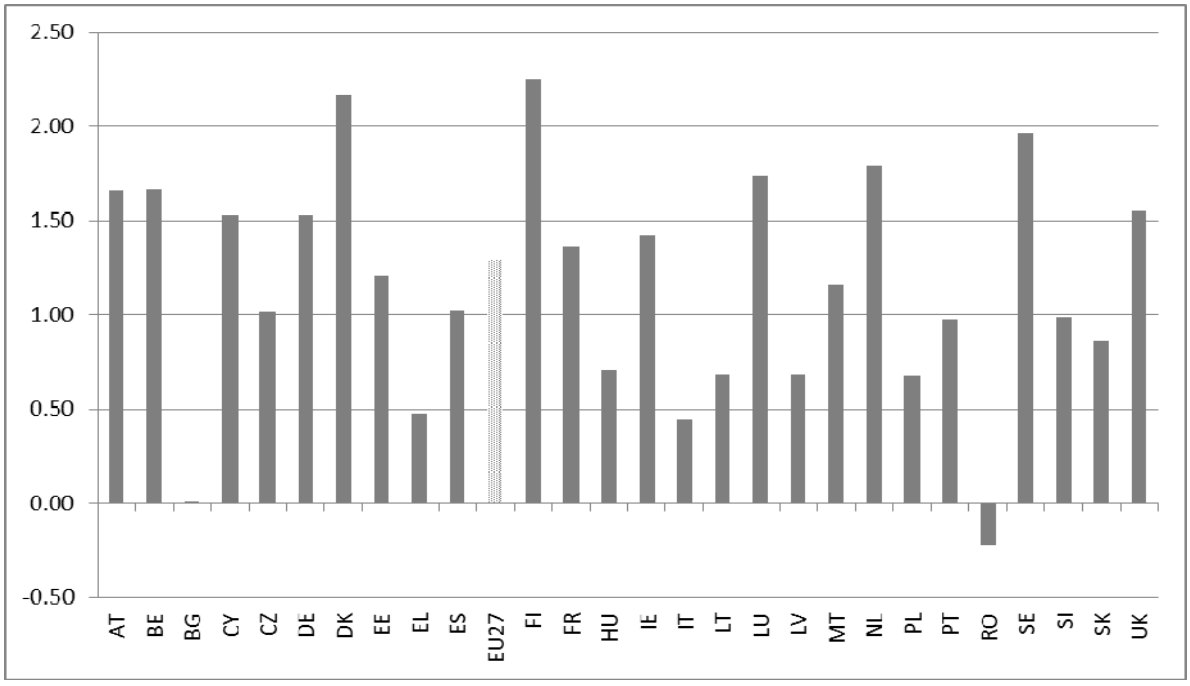
Tuottavuutta lisäävät rakenneuudistukset ovat edelleen etusijalla keskipitkän aikavälin kasvunäkymien parantamiseksi ja EU:n talouden kestävän tasapainottamisen varmistamiseksi. Empiiriset tiedot osoittavat, että tuote-, palvelu- ja työmarkkinoiden tehostamiseen tähtäävät uudistukset voivat edistää tuottavuutta, innovaatioita, lisätä tuotosta ja parantaa työllisyystasoa. Tieto- ja viestintätekniikan innovaatioiden, investointien ja käytön tukemiseen erityisesti suunnatut rakenneuudistukset ja kaupan vapautusten lisääminen voivat vaikuttaa suoraan tuottavuuteen. Tällaiset uudistukset suosivat myös työvoiman ja pääoman uudelleenjakoa, mikä mahdollistaa siirtymisen kohti aloja, joilla kasvupotentiaali on suurin (myös ympäristön kannalta kestävän kasvun alat ja digitaalitalous). Lisäksi tämäntyyppisillä rakenneuudistuksilla voi olla keskeinen rooli sisäisen ja ulkoisen epätasapainon vähentämisessä esimerkiksi siten, että ne parantavat kilpailukykyä ja lisäävät vientiä. Rakenneuudistusten merkitys on erityisen suuri euroalueella, jossa suhteellisiin hintoihin ei voida vaikuttaa nimellisen valuuttakurssin muutoksilla.

Ympäristöystävällisen kasvun edistäminen voi johtaa suorituskyvyn nousuun sekä makro- että mikrotaloudessa. Siirtyminen vähähiiliseen ja resurssitehokkaaseen tuotantotapaan lieventää perushyödykkeiden hintahäiriöiden aiheuttamaa painetta kustannustasoon ja inflaatio-odotuksiin. Se vähentää resurssi- ja energiariippuvuutta ja supistaa näin energia-alan kauppavajetta ja lisää EU:n talouden kilpailukykyä pitkällä

aikavälillä. EU on suunnitellut toimintalinjoja, joilla tehostetaan resurssien käyttöä. Se on myös asettanut kaikkiin jäsenvaltioihin vaikuttavia kunnianhimoisia tavoitteita. Kaikki näiden toimintalinjojen tarjoamat edut voidaan saavuttaa vain siten, että niihin liittyy vakaa ja ennakoitavissa oleva sääntelykehys investointien ohjaamiseksi, verotuksen painopisteen siirtyminen työvoimasta ympäristö- ja kulutusveroihin, ympäristölle haitallisten tukien asteittainen poistaminen, toimenpiteitä uusien vihreiden markkinoiden ja teknologioiden edistämiseksi ja nykyisten tuotanto- ja kulutustapojen muuttamista ympäristöystävällisemmiksi.

Tuote- ja palvelumarkkinoiden vapauttamista olisi jatkettava. Perusteettomien rajoitusten poistamista ja kilpailun tehostamista tuote- ja palvelumarkkinoilla on edelleen jatkettava mm. vähittäiskaupan, säänneltyjen ammattien, rakennusalan, matkailun, yrityspalvelujen ja verkkotoimialojen osalta. Tämä edellyttää myös EU:n tasoisia toimia, sillä hyvin toimivat sisämarkkinat voivat sekä lisätä EU:n kasvupotentiaalia että edistää tasapainotusta. Jotta sisämarkkinoiden koko potentiaali voidaan hyödyntää, niitä on uudistettava päämäärätietoisesti. Täytäntöönpanon valvontaa on tehostettava ja uudistustoimia on lisättävä jäsenvaltiotasolla, kuten sisämarkkinoiden toimenpidepaketeissa I ja II todetaan. Tässä yhteydessä jäsenvaltioita kehotetaankin panemaan palveludirektiivi päämäärätietoisesti täytäntöön, kun otetaan huomioon direktiivin tarjoamat kasvu- ja sopeutusmahdollisuudet[6].

Kuvio 9. Valtionhallinnon tuloksellisuutta mittaava indeksi, EU:n jäsenvaltiot, 2011

Huom.: *Valtionhallinnon tuloksellisuutta mittaava Maailmanpankin indeksi kuvaa kansalaisten käsitystä siitä, miten laadukkaita ja poliittisista paineista riippumattomia julkiset palvelut ovat, miten laadukkaasti toimintalinjat laaditaan ja niitä toteutetaan ja miten uskottavaa hallituksen sitoutuminen näiden toimintalinjojen*

[6] Komission yksiköt arvioivat, että palveludirektiivin nykyisen täytäntöönpanotason tarjoamat edut ovat noin 0,8 prosenttia suhteessa EU:n BKT:hen. Hieman päämäärätietoisempi täytäntöönpano, jossa jokainen maa saavuttaisi EU:n keskitason rajatylittävien palveluiden esteissä ja palveluntarjoajien sijoittautumista koskevissa rajoituksissa, merkitsisi lisäetuja, jotka ovat 0,4 prosenttiyksikköä suhteessa BKT:hen. Erittäin päämäärätietoisen skenaarion perusteella, jossa jokainen jäsenvaltio saavuttaisi viiden parhaan jäsenvaltion keskimääräisen tason, lisäkasvu EU:n tasolla olisi 1 prosenttia suhteessa BKT:hen.

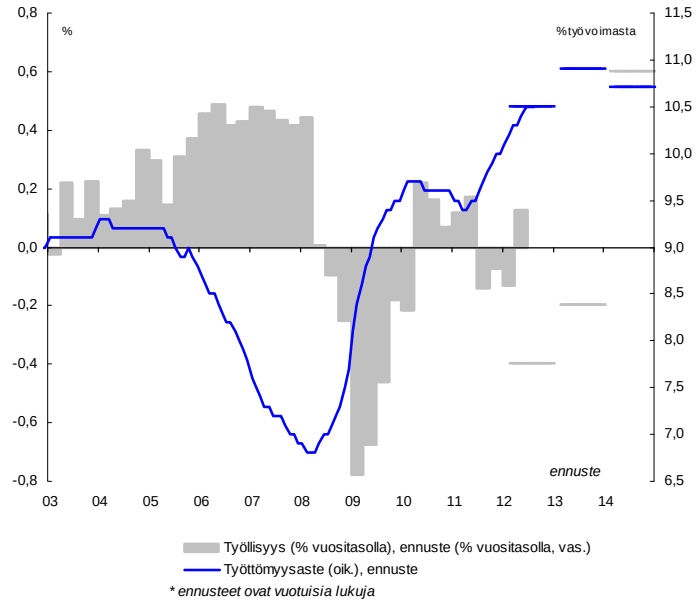
toteuttamiseen on. Indeksin arvojen vaihteluväli on -2.5 – 2.5.

Lähde: *Maailmanpankki*

Ensisijaisena tavoitteena on kehittää liiketoimintaympäristöä, myös etsimällä tapoja julkisen sektorin toiminnan tehostamiseen. Avoin ja tehokas liiketoimintaympäristö toimii kasvun veturina, sillä se edistää liiketoiminnan harjoittamista ja vähentää yritysten tarpeettomia kustannuksia. On saatu näyttöä siitä, että hallinnon monimutkaisuudella tai byrokratialla on merkittävä kielteinen vaikutus yrittäjyyteen, innovaatioihin, kilpailukykyyn ja maahan tehtäviin suoriin ulkomaisiin sijoituksiin, joilla saattaa olla merkittävä rooli epätasapainon korjaamisessa. Lisäksi liiallinen sääntelyrasite edistää usein harmaan talouden kehittymistä. Tehokkaan julkishallinnon olisi tarjottava palveluja koko taloudelle asettamatta suhteetonta byrokraattista rasitetta talouden toimijoille (kuvio 9). Julkishallinnon ongelmien ratkaiseminen edistäisi julkisen talouden vakauttamista sekä kilpailukyvyn ja kasvunäkymien parantamista. Erityisesti oikeusjärjestelmän uudistukset vähentäisivät yritystoiminnan aloittamista ja harjoittamista koskevia riskejä ja epävarmuustekijöitä. Uudistukset edistäisivät investointeja sekä auttaisivat vähentämään liiketoimikohtaisia kustannuksia ja lisäämään kilpailua. Useat jäsenvaltiot ovat jo toteuttaneet toimenpiteitä julkishallinnon rationalisoimiseksi ja tehostamiseksi. Keskeisiin uudistusten osa-alueisiin lukeutuvat oikeusjärjestelmä sekä sähköisten viranomaispalvelujen ja julkisten hankintamenettelyjen käytön lisääminen.

Työttömyydestä on tullut erittäin vakava ongelma eräissä jäsenvaltioissa ja sen taloudelliset, sosiaaliset ja poliittiset vaikutukset kasvavat (kuvio 10). Työttömyyden kasvuun liittyy erojen merkittävä lisääntyminen EU:n eri jäsenvaltioiden työmarkkinoiden välillä. Vaikka useimmissa jäsenvaltioissa työttömyys on lisääntynyt ja saavuttanut eräissä tapauksissa ennätyksellisen korkean tason, joissakin jäsenvaltioissa työttömyys on vähentynyt. Työttömyysjaksojen piteneminen ja työvoiman kysynnän ja tarjonnan heikentynyt kohtaaminen monissa EU-maissa (mikä johtuu eräissä tapauksissa alakohtaisista muutoksista) merkitsee, että työttömyydestä voi tulla yhä rakenteellisempaa ja se vaikuttaa kielteisesti pitkän aikavälin kasvupotentiaaliin.

Kuvio 10. Työllisyyden kasvu ja työttömyysaste EU:ssa

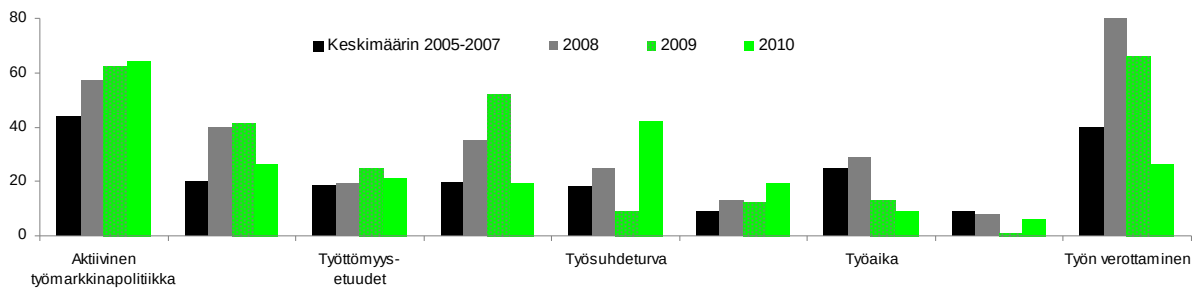

Lähde: *Komission yksiköt*

Rakenneuudistuksilla on keskeinen merkitys työttömyyden vähentämisessä samalla kun niillä parannetaan kasvua ja edistetään sopeutustoimia. Jotta työttömyysastetta voidaan alentaa merkittävästi, on välttämätöntä luoda edellytykset luottamuksen palautumiselle ja työvoiman vakaalle kysynnälle. Samalla työttömyyden vähentäminen on keskeinen edellytys luottamuksen lisäämiselle ja nykyisten uudistusten sosiaalisen ja poliittisen kestävyyden varmistamiselle. Tästä huolimatta kiireellisimpänä haasteena on puuttua pitkään korkealla pysyttelevään työttömyysasteeseen heikon kasvun aikana ja eräissä maissa lisäksi meneillään olevassa velkavivun purkamisen ja ulkoisen tasapainottamisen tilanteessa. EU:n jäsenvaltioiden työmarkkinatilanteen erojen vuoksi toimintapolitiikan on oltava koordinoitua mutta se on mukautettava kunkin maan erityisoloihin.

Kriisin alkamisen jälkeen työmarkkinauudistusta on toteutettava monissa EU-maissa aktiivisesti. Eräät maat ovat hyväksyneet päämäärätietoisia uudistussuunnitelmia, joiden tavoitteena on luoda suotuisammat olosuhteet työpaikkojen luomiselle (kuvio 11). Viimeaikaiset uudistukset näyttävät noudattavan pitkälti Euroopan tasolla asetettuja painopistealueita, kuten erityisesti toimenpiteet, joilla edistetään työmarkkinoiden muuttumista dynaamisemmiksi, vähennetään epävarmuutta ja parannetaan kilpailukykyä. Eräät maat, joissa on korkea työttömyysaste ja suuri ulkoinen epätasapaino, ovat tarttuneet haasteeseen ja pyrkineet lisäämään palkkojen joustoa ja työmarkkinoidensa sopeutumiskykyä erityisesti uudistamalla työsuhdeturvalainsäädäntöä ja palkanmuodostusjärjestelmää. Toimeentuloturvaan, työnhakijoiden aktivointiin ja työnhakuapuun liittyviä toimintalinjoja on mukautettu vastaamaan työmarkkinoiden kasvavia haasteita. Kaikki maat eivät kuitenkaan ole toistaiseksi toteuttaneet poliittisten haasteiden edellyttämiä toimenpiteitä.

Kuvio 11. Työmarkkinatoimenpiteiden määrä aloittain, EU yhteensä

Huom.: *Aktiivinen työmarkkinapolitiikka ilman koulutusta.*

Lähde: *Komission yksiköt, talouden ja rahoituksen pääosaston LABREF-tietokanta.*

Työttömyyden vähentämisen ja työpaikkojen luomisen pitäisi olla etusijalla toimintapolitiikkaa suunniteltaessa. Työmarkkinauudistuksia olisi jatkettava erityisesti maissa, joissa työmarkkinahaasteet ovat merkittäviä. Se, missä määrin potentiaalinen kasvu voi elpyä kestävällä tavalla, riippuu pitkälti siitä, miten onnistuneesti työmarkkinoiden pullonkauloihin saadaan puututtua ja työttömyyshystereesi-ilmiön riski vältettyä. Asianmukaisia poliittisia toimenpiteitä tarvitaan kiireellisesti, jotta rakenteelliset ja institutionaaliset työmarkkinahaasteet saadaan ratkaisua (työmarkkinoiden hajanaisuus, kysynnän ja tarjonnan heikentynyt kohtaaminen ja jatkuva rakenteellinen työttömyys). Sopeuttamista (työsuhdeturvalainsäädäntö, palkanmuodostus) ja toimenpiteiden asianmukaista toteuttamista edistäviä päämäärätietoisia rakenneuudistuksia on jatkettava maissa, joissa työmarkkinahaasteet ovat merkittäviä. Voidaan myös harkita erityistoimenpiteitä työvoiman kysynnän vauhdittamiseksi alentamalla työvoiman verotusta, jos julkisen talouden tilanne sallii, erityisesti matalapalkka-aloilla ja tukemalla yrittäjyyttä ja yhteisötaloutta. Lisäksi tarvitaan kohdennettuja toimenpiteitä, joilla edistetään niiden työntekijäryhmien työllistämistä, jotka ovat vaarassa pudota kokonaan työmarkkinoiden ulkopuolelle (kuten pitkäaikaistyöttömät ja nuoret, joilla ei ole aikaisempaa työkokemusta). Tällaisiin toimenpiteisiin sisältyvät myös kustannustehokas aktiivinen työmarkkinapolitiikka ja työvoimavaltaisten alojen tarjoamien mahdollisuuksien hyödyntäminen.

Liite. Valikoidut makrotaloudelliset indikaattorit

	Kasvu ja työpaikat						Kilpailukyky							Julkinen talous						Rahoitusvakaus			
	Ostovoima-korjattu BKT asukasta kohden	BKT:n kasvu-ennuste	Työllisyys-aste	Pitkäaikais-työttömyys*	Nuoriso-työttömyys (<25)*	Työvoima-osuus*	Nimelliset yksikkötyökustannukset*			Nimelliskustannukset / työntekijä*		Vaihtotase*	Viennin markkina-osuus (tavarat + palvelut)*	Julkinen velka*	Julkisen talouden rahoitusasema*	Kokonais-vero-rasitus	Kestävyys-indikaat-tori (S2)*	Keskim. työmark-kinoilta poistumis-ikä*	Elinajanodote*	Yksityinen velka*	Järjestämät-tömät lainat	Pitkän aikavälin korkoero verrattuna Saksaan	Oman pääoman tuotto
							Koko talous	Palvelut	Teollisuus	Julkinen sektori	Yksityinen sektori													
	Vertailu-taso EU27=100	Vuotuinen muutos	Ikäryhmä 15-64	% aktiivi-väestöstä	% aktiivi-väestöstä	%	Vuotuinen muutos	Vuotuinen muutos	Vuotuinen muutos	Vuotuinen muutos	Vuotuinen muutos	% suht. BKT:hen	muutos prosentteina	% suht. BKT:hen	% suht. BKT:hen	Verot yht., % suht. BKT:hen	Korkea taso = heikko kestävyys	2010 tai tuoreimmat tiedot	60 vuoden iässä	% suht. BKT:hen	%	Prosentti-yksikköä	%
	2011	2012	2011	2011	2011	2011	2011	2011	2011	2011	2011	2011	2011	2011	2011	2011	2011		2011 tai tuoreimmat tiedot	maaliskuu 2012	2011 tai tuoreimmat tiedot	syyskuu 2012	2011 tai tuoreimmat tiedot
BE	118	-0.2	61.9	3.5	18.7	66.7	2.7	2.6	-0.9	3.5	2.9	1.0	5.0	97.8	-3.7	45.6	7.4	61.6	23.6	238.4	4.2	1.1	1.4
BG	45	0.8	58.5	6.3	25.0	66.0	1.1	-1.0	:	4.8	8.1	1.7	5.6	16.3	-2.0	27.1	2.8	64.1	19.4	:	19.7	2.3	4.6
CZ	80	-1.3	65.7	2.7	18.1	70.5	1.1	0.4	-1.3	1.4	2.6	-3.9	5.9	40.8	-3.3	34.4	5.5	60.5	21.4	78.1	7.1	0.9	13.7
DK	125	0.6	73.1	1.8	14.2	79.3	0.5	0.1	0.0	0.9	2.2	6.6	5.4	46.6	-1.8	49.0	3.3	62.3	22.8	241.5	3.0	-0.2	0.6
DE	120	0.8	72.5	2.8	8.6	77.2	1.4	2.3	-2.2	3.0	3.1	5.6	5.2	80.5	-0.8	39.8	1.4	62.4	23.8	128.3	1.6	0.0	2.2
EE	67	2.5	65.1	7.1	22.3	74.7	-1.4	1.6	-10.1	3.5	-2.0	0.3	7.4	6.1	1.1	33.0	1.2	62.6	21.5	141.0	4.5	:	25.5
IE	127	0.4	59.2	8.6	29.4	69.4	-3.2	:	:	0.1	:	1.1	4.6	106.4	-13.4	29.9	4.1	64.1	23.5	332.0	:	3.8	-11.1
EL	82	-6.0	55.6	8.8	44.4	67.7	-1.8	-2.3	-0.2	-1.7	-5.5	-11.7	4.9	170.6	-9.4	34.8	-2.4	61.5	23.8	124.6	12.1	19.4	43.5
ES	99	-1.4	57.7	9.0	46.4	73.7	-1.5	-0.1	-4.1	-1.1	1.4	-3.7	4.2	69.3	-9.4	32.9	4.8	62.3	25.1	214.2	5.2	4.4	0.1
FR	107	0.2	63.9	4.0	22.9	70.4	1.6	1.6	2.3	2.5	3.2	-2.6	4.9	86.0	-5.2	45.6	1.6	60.2	25.4	141.1	4.6	0.8	5.6
IT	101	-2.3	56.9	4.4	29.1	62.2	0.9	1.4	2.1	-0.1	2.4	-3.3	5.4	120.7	-3.9	42.4	-2.3	60.4	24.6	126.0	9.5	3.8	-13.0
CY	92	-2.3	68.1	1.6	22.4	74.0	3.3	1.9	0.7	3.2	2.7	-4.2	7.4	71.1	-6.3	34.7	8.2	62.8	23.6	:		5.5	-86.0
LV	58	4.3	61.8	8.8	31,0	73.3	3,0	3.4	3.5	5.1	:	-2.4	10.4	42.2	-3.4	27.7	-0.7	62.7	20.0	123.1	10.1	2.4	5.1
LT	62	2.9	60.7	8.0	32.9	72.0	-0.1	0.2	-2.9	2.6	4.7	-3.7	9.8	38.5	-5.5	26.4	4.7	59.9	20.3	69.4	16,0	3.0	17.0
LU	274	0.4	64.6	1.4	16.4	67.9	3.3	3.1	2.0	1.9	2,0	7.1	10.1	18.3	-0.3	38.1	9.7	59.4	23.8	:	:	0.2	6.2
HU	66	-1.2	55.8	5.2	26.1	62.7	1.8	2.5	5.7	1.6	3.3	1.0	6.1	81.4	4.3	36.6	0.5	59.7	20.0	154.9	14.9	5.8	-7.9
MT	83	1.0	57.6	3.0	13.8	61.6	1.3	:	:	2.3	0.7	-0.3	4.4	70.9	-2.7	34.8	5.8	60.5	24.1	212.3	1.5	2.5	4.2
NL	131	-0.3	74.9	1.5	7.6	78.4	1.2	2.0	-1.8	0.9	1.8	8.3	5.2	65.5	-4.5	38.8	5.9	63.5	23.9	:	2.4	0.4	6.2
AT	129	0.8	72.1	1.1	8.3	75.3	0.9	2.9	-3.9	1.9	2.5	1.1	5.9	72.4	-2.5	43.7	4.1	60.9	24.1	161.9	4.1	0.6	1.5
PL	65	2.4	59.7	3.6	25.8	66.1	0.7	4.3	-7.9	4.8	4.2	-4.5	6.2	56.4	-5.0	32.5	1.6	59.3	21.5	79.0	6.0	3.4	12.3
PT	77	3.0	64.2	6.2	30.1	74.1	-0.7	:	:	:	:	-6.6	3.9	108.1	-4.4	36.1	-1.8	62.6	24.2	247.9	5.3	7.1	-4.1
RO	49	0.8	58.5	3.1	23.7	63.3	1.7	:	:	-8.5	7.2	-4.1	5.4	33.4	-5.0	27.5	3.7	64.3	19.7	:	11.4	5.1	1.3
SI	84	-2.3	64.4	3.6	15.7	70.3	-0.6	-0.3	-1.0	-0.1	1.5	0.1	5.5	46.9	-6.4	37.6	7.6	59.8	23.3	130.3	:	4.8	-11.1
SK	73	2.6	59.5	9.2	33.5	68.9	-0.4	2.7	0.0	-0.6	2.8	-2.5	6.2	43.3	-4.9	28.8	6.9	58.8	20.4	74.8	4.0	2.7	11.1
FI	116	0.1	69.0	1.7	20.1	74.9	1.8	2.6	1.9	2.8	3.8	-1.1	7.7	49.0	-0.6	43.4	5.8	61.7	23.9	179.9	0.8	0.3	8.1
SE	126	1.1	74.1	1.4	22.9	80.2	-0.8	-1.0	-4.1	0.6	1.3	6.5	5,0	38.4	0.4	44.9	2.0	64.4	24.2	234.7	:	0.0	10.7
UK	108	-0.3	69.5	2.7	21.1	75.7	1.5	:	:	:	:	-1.9	5.2	85.0	-7.8	37.6	5.2	63.0	23.8	:	2.2	0.0	4.2
EA	108	-0.4	64.3	4.6	20.8	71.5	0.9	:	:	:	:	0.3	5.1	88.1	-4.1	40.6	2.7	61.5	24.0	:	:	2.3	:
EU	100	-0.3	64.3	4.1	21.4	71.2	0.9	:	:	:	:	0.0	5.2	83.0	-4.4	39.9	2.1	61.5	23.2	:	:	2.0	:

* Muuttujat on mainittu Eurooppa-neuvoston maaliskuussa 2011 antamissa päätelmissä Euro Plus -sopimuksesta

Lähteet: Komission yksiköt, Eurostat, EKP